

Relativita relativní analýzy pronominálního čísla

viktor.elsik@ff.cuni.cz

§1. Absolutní a relativní analýza pronominálního čísla

- Kategorie osoby definována referencí k účastníkům mluvnického aktu (SAP), tj. k mluvčímu (σ) a/nebo k adresátovi (α). Doloženy jsou tři systémy kategorie osoby:

σ	α	BALANCOVANÝ	ORIENTOVALÝ NA MLUVČÍHO	ORIENTOVALÝ NA ADRESÁTA
+	–	exkluziv mluvčího	osoba mluvčího [= 1.]	exkluziv mluvčího
+	+	inkluziv		osoba adresáta
–	+	exkluziv adresáta	exkluziv adresáta [= 2.]	
–	–	ne-osoba	ne-osoba [= 3.]	ne-osoba

- Kategorie pronominálního čísla u prostředků referujících k SAP: sémantika odlišná od nominálního čísla, např. „my“ \neq „já + já (atd.)“, „vy“ \neq „ty + ty (atd.)“ apod.
- a) ABSOLUTNÍ analýza pronominálního čísla: hodnoty kategorie definovány absolutní kardinalitou referenční skupiny: SG singulár = 1, DU duál = 2, TR triál = 3 atd.; PL plurál je zbytková hodnota (vyšší než nejvyšší exaktní hodnota).
- Příklad 1: Balancované pronominální paradigma jazyka ILOKANO¹ má tři absolutní čísla, duál však existuje jen v inkluzivu, který zas nemá singulár. V paradigmatu jsou tedy mezery: vedle logicky nutné v singuláru inkluzivu (—) i kontingentní v duálu (!). Srov. např. Bloomfield (1942: 194).

σ	α	SG	DU	PL
+	–	<i>ko</i>	!	<i>mi</i>
+	+	—	<i>ta</i>	<i>tayó</i>
–	+	<i>mo</i>	!	<i>yo</i>
–	–	<i>na</i>	!	<i>da</i>

Tab. 1.1: ILOKANO (ergativní tvary)

- Příklad 2: Balancované pronominální paradigma jazyka REMBARRNGA² má čtyři absolutní čísla, triál však existuje jen v inkluzivu, který zas nemá singulár. V paradigmatu jsou tedy mezery: vedle logicky nutné v singuláru inkluzivu (—) i kontingentní v triálu (!). Distribuce sufixu *-bbarrah* je kategoriálně nedůsledná.

σ	α	SG	DU	TR	PL
+	–	<i>ngɳɳ</i>	<i>yarr-bbarrah</i>	!	<i>yarrɳ</i>
+	+	—	<i>yɳkkɳ</i>	<i>ngakorr-bbarrah</i>	<i>ngakorrɳ</i>
–	+	<i>kɳ</i>	<i>nakorr-bbarrah</i>	!	<i>nakorrɳ</i>
–	–	<i>nawɳ ~ ngadɳ</i>	<i>barr-bbarrah</i>	!	<i>barrɳ</i>

Tab. 1.2: REMBARRNGA (dativní tvary)

- b) RELATIVNÍ analýza pronominálního čísla: hodnoty kategorie definovány relativně vzhledem k logicky minimální kardinalitě v dané osobě: MIN minimální = 1 v exkluzivních

¹ Austronéská rodina; Filipíny: severní Luzon; cca. 9,1 mil. mluvčích; Bloomfield 1942, Thomas 1955.

² Gunwinyguská rodina, arnhemské [= makro-gunwinyguské] fylum; Austrálie: Northern Territory; 69 mluvčích (1996); McKay 1978, Corbett (2000: 167).

osobách / 2 v inkluzivu; UAUG o jednotku augmentované (*unit-augmented*) = 2 v exkluzivních osobách / 3 v inkluzivu atd.; AUG augmentované je zbytková hodnota (vyšší než nejvyšší exaktní hodnota)

- Příklad 1*: Balancované pronominální paradigma jazyka ILOKANO má dvě relativní čísla, a to ve všech osobách. Relativní reanalýzou (Thomas 1955) je odstraněna veškerá asymetrie pronominálního paradigmatu při analýze absolutní: v paradigmatu nejsou žádné mezery.

σ	α	MIN	AUG
+	-	<i>ko</i>	<i>mi</i>
+	+	<i>ta</i>	<i>tayó</i>
-	+	<i>mo</i>	<i>yo</i>
-	-	<i>na</i>	<i>da</i>

Tab. 1.1*: ILOKANO (ergativní tvary)

- Příklad 2*: Balancované pronominální paradigma jazyka REMBARRNGA má tři relativní čísla, a to ve všech osobách. Relativní reanalýzou je odstraněna veškerá asymetrie pronominálního paradigmatu při analýze absolutní: v paradigmatu nejsou žádné mezery a distribuce sufixu *-bbarah* je konsistentní (značí jednotkou augmentované číslo).

σ	α	MIN	MAUG	AUG
+	-	<i>ngɯnɯ</i>	<i>yarr-bbarah</i>	<i>yarrɯ</i>
+	+	<i>yɯkkɯ</i>	<i>ngakorr-bbarah</i>	<i>ngakorrɯ</i>
-	+	<i>kɯ</i>	<i>nakorr-bbarah</i>	<i>nakorrɯ</i>
-	-	<i>nawɯ ~ ngadɯ</i>	<i>barr-bbarah</i>	<i>barrɯ</i>

Tab. 1.2*: REMBARRNGA (dativní tvary)

- Corbett (2000: 169): Systémy s relativní analýzou čísla představují “an alternative way of organizing the morphology of person and number”, nepřidávají sémantické distinkce v kategorii čísla.

§2. Paradigmatika relativního čísla

- Relativní analýza pronominálního paradigmatu je MOŽNÁ, EKONOMICKÁ a SPECIFICKÁ jen tehdy, pokud (i) je distinktivně kódována reference k dyádě mluvčí + adresát a (ii) ve všech osobách je identický počet hodnot čísla.
 - Relativní analýza je NESPECIFICKÁ, pokud neexistuje inkluziv, a dyáda mluvčí + adresát tedy ani nemůže být distinktivně kódována [podmínka (i) je porušena]. V systémech bez inkluzivu jsou tvary s minimální referencí vždy singulárové a relativní analýza tedy představuje jen terminologický překlad, nikoli konceptuální reanalýzu.
- Příklad 1: V pronominálním paradigmatu jazyka ARAPESH,³ z hlediska osoby orientovaném na mluvčího, může k dyádě mluvčí + adresát referovat forma *awhok* (duál osoby mluvčího), která ale může referovat i k páru mluvčí + ne-participant a která není minimální ve své osobě.

³ Torricellské fylum; Papua-Nová Guinea: East Sepik; cca. 30 tis. mluvčích; Fortune 1942.

σ	α	SG	DU	PL
+	\pm	<i>eik</i>	<i>awhok</i>	<i>apak</i>
-	+	<i>jak</i>		<i>ipak</i>
-	-	<i>abab</i> ⁴		<i>ababys</i> ⁴

Tab. 2.1: ARAPESH (intenzivní tvary)

- Příklad 2: V pronominálním paradigmatu jazyka SANUMA,⁵ z hlediska osoby orientovaném na adresáta, může k dyádě mluvčí + adresát referovat forma *kamakö* (plurál osoby adresáta), která ale může referovat i k jakékoli jiné skupině zahrnující adresáta a která není minimální ve své osobě.

σ	α	SG	PL
+	-	<i>kamisa</i>	<i>kamisamakö</i>
\pm	+	<i>kawa (kau)</i>	<i>kamakö</i>

Tab. 2.2: SANUMA (tzv. dlouhé tvary)

- c) Relativní analýza je NEEKONOMICKÁ, pokud je dyáda mluvčí + adresát distinktivně kódována [podmínka (i) je splněna], avšak ne ve všech osobách je identický počet hodnot čísla [podmínka (ii) je porušena].
- Příklad 3: V balancovaném paradigmatu jazyka KUNAMA⁶ k dyádě mluvčí + adresát dedikovaně referuje forma *kímme* (duál inkuzivu). V exkluzivních osobách jsou při absolutní analýze rozlišeny tři hodnoty kategorie čísla, zatímco v inkuzivu jen dvě; absence singuláru je dána jeho logickou inkompatibilitou s inkuzivní referencí. Relativní reanalýza paradigmatu by vedla jen k nemotivovanému přesunu asymetrie: inkuziv by byl jedinou osobou bez distinktivně kódovaného čísla o jednotku augmentovaného.

σ	α	SG	DU	PL
+	-	<i>abá</i>	<i>ámme</i>	<i>áme</i>
+	+	—	<i>kímme</i>	<i>kíme</i>
-	+	<i>ená</i>	<i>émme</i>	<i>éme</i>
-	-	<i>unú</i>	<i>ímme</i>	<i>íme</i>

Tab. 2.3: KUNAMA

σ	α	MIN	UAUG	AUG
+	-	<i>abá</i>	<i>ámme</i>	<i>áme</i>
+	+	<i>kímme</i>	!	<i>kíme</i>
-	+	<i>ená</i>	<i>émme</i>	<i>éme</i>
-	-	<i>unú</i>	<i>ímme</i>	<i>íme</i>

Tab. 2.3*: KUNAMA

- d) Relativní analýza je NEMOŽNÁ, pokud existuje inkuziv, ale dyáda mluvčí + adresát není distinktivně kódována [podmínka (i) je porušena].
- Příklad 4: V balancovaném paradigmatu jazyka PENGÓ může k dyádě mluvčí + adresát referovat forma *a:s*, která ale může referovat i k jakékoli větší skupině zahrnující mluvčího a adresáta, a která tedy nemá ve své osobě minimální referenci.

⁴ V ne-osobě jsou pro jednoduchost uvedeny tvary jednoho ze třinácti rodů.

⁵ Yanomamská rodina; sz. Brazílie a j. Venezuela; cca. 5 tis. mluvčích; Borgman 1990.

⁶ Izolát, nilo-saharské fylum; záp. Eritrea a s. Etiopie; cca. 195 tis. mluvčích; Böhm 1984.

σ	α	SG	PL
+	-	<i>a:n</i>	<i>a:p</i>
+	+	—	<i>a:s</i>
-	+	<i>e:n</i>	<i>e:p</i>

Tab. 2.4: PENGO⁷ (tzv. krátké nominativní tvary)

§3. Transparentnost relativního čísla

- Relativní pronominální paradigmata mají různou míru morfologické transparentnosti podle toho, a) zda pronominální tvary obsahují separativní morfémy čísla a b) jaký je morfologický vztah mezi tvary téže osoby a různého čísla.
- Příklad 1: Relativní pronominální paradigma jazyka MORO⁸ je zcela netransparentní: a) neexistuje zde žádný separativní marker čísla a b) pronominální tvary téže osoby jsou supletivní, tj. kumulují číslo s osobou.

σ	α	MIN	AUG
+	-	<i>ǰǰí ~ ǰǰí</i>	<i>nándá</i>
+	+	<i>léélóǰ</i>	<i>néndǰ</i>
-	+	<i>ǰǰá</i>	<i>ǰáǰ</i>

Tab. 3.1: MORO

- Příklad 2: Relativní pronominální paradigma jazyka MANGARAYI⁹ je do velké míry transparentní: a) vyskytují se čtyři separativní sufify relativního čísla (*-n* značí číslo minimální, *-ra* o jednotku augmentované, *-yan* augmentované a *-ǰan* ne-minimální), b) byť zájmena téže osoby jsou supletivní v číselné opozici minimální vs. ne-minimální (např. v inkluзивu *ǰi-* vs. *ǰa-*), tj. pronominální kořeny kumulují tuto opozici s kategorií osoby.

σ	α	MIN	UAUG	AUG
+	-	<i>ǰa-n</i>	<i>ǰi-ra-ǰan</i>	<i>ǰi-yan-ǰan</i>
+	+	<i>ǰi-n</i>	<i>ǰa-ra-ǰan</i>	<i>ǰa-yan-ǰan</i>
-	+	<i>ǰa-n</i>	<i>ǰu-ra-ǰan</i>	<i>ǰu-yan-ǰan</i>

Tab. 3.2: MANGARAYI (akuzativní tvary)

- Příklad 3: Relativní pronominální paradigma jazyka LAKOTA¹⁰ je zcela transparentní: a) augmentované číslo je značeno separativním sufifem *-pi* a b) zájmena téže osoby jsou v pravidelném morfologickém vztahu (augmentovaná zájmena jsou tvořena sufifací ze zájmen minimálních).

σ	α	MIN	AUG
+	-	<i>m-iyé</i>	<i>m-iyé-pi</i>
+	+	<i>ũk-iyé</i>	<i>ũk-iyé-pi</i>
-	+	<i>n-iyé</i>	<i>n-iyé-pi</i>

Tab. 3.3: LAKOTA

⁷ Drávidská rodina; Indie: Urísa; cca. 350 tis. mluvčích; Burrow & Bhattacharya 1970.

⁸ Heibská rodina, nigero-konzské fylum; Sudán: Jižní Kordofán; cca. 30 tis. mluvčích; Schadeberg 1961.

⁹ Marrská rodina, arnhemské [= makro-gunwinyguské] fylum; Austrálie: Northern Territory; 12 mluvčích (2006); Merlan 1982.

¹⁰ Siousko-catawbská rodina; USA: Jižní Dakota; cca. 6 tis. mluvčích; Boas & Swanton 1911.

- Možnost různé míry morfologické transparentnosti v relativních pronominálních systémech ukazuje, že musíme rozlišovat mezi dvěma aspekty morfologie relativního čísla: a) paradigmatickou diferenciací kategoriálních hodnot pronominálních paradigmat (KÓDOVÁNÍ) and b) morfologickou strukturou pronominálních tvarů (ZNAČENÍ). Relativní analýza může být nutná pro ekonomickou deskripci kódování pronominálních kategorií, i když ji nepotřebujeme pro popis jejich morfologického značení.¹¹

§4. Symbióza relativního a absolutního čísla v pronominálním paradigmatu jazyka URADHI¹²

- Kategorie osoby je kódována pouze (volnými) osobními zájmeny. Pronominální paradigma rozlišuje čtyři osoby, dvě relativní čísla¹³ a šest pádů: nominativ (a), akuzativ (c), dativ (d–e), benefaktiv (e), genitiv a ablativ.
- a) NOMINATIVNÍ tvary jsou z hlediska morfologického značení kategorie čísla netransparentní. Tzv. dlouhé tvary obsahují rozšiřující morfémy *-βa* nebo (v augmentovaných exkluzivech) *-la*; funkční rozdíl mezi krátkými a dlouhými tvary není zřejmý.

σ	α	MIN	AUG
+	–	<i>ayu(-βa)</i>	<i>ampu(-la)</i>
+	+	<i>ali(-βa)</i>	<i>ana(-βa)</i>
–	+	<i>antu(-βa)</i>	<i>ipu(-la)</i>
–	–	<i>ulu(-βa)</i>	<i>ula(-βa)</i>

Tab. 4.1: URADHI (nominativní tvary)

- b) NEPŘÍMÉ kmeny, tj. kmeny pro tvoření ne-nominativních pádů, jsou dvou strukturních typů: (i) pravidelné jsou tvořeny z nominativu kmenovým sufixem *-ŋa-*, zatímco (ii) nepravidelné, které mají vždy dva alomorfy,¹⁴ transparentní kmenový sufix neobsahují. Minimální inluziv sdílí morfologii nepřímého kmene s augmentovanými tvary (typ i), nikoli s ostatními minimálními tvary (typ ii).

σ	α	MIN	AUG
+	–	<i>ātu- ~ aṭa-</i>	<i>ampu-ŋa-</i>
+	+	<i>ali-ŋa-</i>	<i>ana-ŋa-</i>
–	+	<i>aŋku- ~ aŋka-</i>	<i>ipu-ŋa-</i>
–	–	<i>ugu- ~ uŋa-</i>	<i>ula-ŋa-</i>

Tab. 4.2: URADHI (nepřímé kmeny)

- c) AKUZATIVNÍ tvary jsou dvou strukturních typů: (i) pravidelné jsou tvořeny sufixem *-ŋa* z nepřímého kmene, v němž může být elidován kmenový sufix, a nemohou obsahovat rozšiřující morfém *-βa*, zatímco (ii) nepravidelné z nepřímého kmene tvořeny nejsou a transparentní akuzativní sufix neobsahují; mohou však obsahovat rozšiřující morfém *-βa*. Minimální inluziv sdílí akuzativní morfologii s augmentovanými tvary (typ i), nikoli s ostatními minimálními tvary (typ ii).

¹¹ Toto rozlišení nedoceňuje např. Cysouw (2003: 85), když zcela odmítá relativní analýzu pronominálního čísla právě na základě toho, že ve svém vzorku nenalezl jazyk s transparentním značením relativního čísla.

¹² Pamská rodina, pama-nyungské fylum; Austrálie: Queensland; nedávno zaniklý; Crowley 1983.

¹³ Gramatika jazyka (Crowley 1983) popisuje hodnoty pronominálního čísla v absolutních termínech, explicitně však zmiňuje, že relativní analýza je vhodnější (s. 356).

¹⁴ Tvary končící na /u/ se užívají před genitivním a dativním sufixem, tvary končící na /a/ před benefaktivním a ablativním sufixem.

σ	α	MIN	AUG
+	-	<i>aṇi(-βa)</i>	<i>ampu(-ṇa)-ṇa</i>
+	+	<i>ali(-ṇa)-na</i>	<i>ana(-ṇa)-ṇa</i>
-	+	<i>iṇa(-βa)</i>	<i>ipu(-ṇa)-ṇa</i>
-	-	<i>uṇu(-βa)</i>	<i>ula(-ṇa)-ṇa</i>

Tab. 4.3: URADHI (akuzativní tvary)

- d) DATIVNÍ tvary v dialektu ATAMPAYA¹⁵ jsou tvořeny z nepřímého kmene (i) sufixem *-ṇu* nebo (ii) sufixem *-na*. Minimální inkluziv sdílí dativní morfologii s augmentovanými tvary (typ i), nikoli s ostatními minimálními tvary (typ ii).

σ	α	MIN	AUG
+	-	<i>aṭu-na</i>	<i>ampu-ṇa-ṇu</i>
+	+	<i>ali-ṇa-ṇu</i>	<i>ana-ṇa-ṇu</i>
-	+	<i>aṇku-na</i>	<i>ipu-ṇa-ṇu</i>
-	-	<i>uṇu-na</i>	<i>ula-ṇa-ṇu</i>

Tab. 4.4: ATAMPAYA URADHI (dativní tvary)

- e) V dialektu ANGKAMUTHI se DATIVNÍ tvary, tvořené z nepřímého kmene sufixem *-na*, vyskytují pouze u některých minimálních zájmen (typ ii). U ostatních zájmen (typ i) se v dativních funkcích používají benefaktivní tvary tvořené z nepřímého kmene sufixem *-ṇtu*. Minimální inkluziv sdílí benefaktivní *take-over* v dativu s augmentovanými tvary (typ i), nikoli s ostatními minimálními tvary (typ ii).

σ	α	MIN	AUG
+	-	<i>aṭī-na</i>	← <i>ampā-ṇtu</i>
+	+	←	← <i>anā-ṇtu</i>
-	+	<i>aṇkī-na</i>	← <i>ipā-ṇtu</i>
-	-	<i>uṇū-na</i>	← <i>ulā-ṇtu</i>
		DAT	DAT
		BEN	BEN

Tab. 4.5: ANGKAMUTHI URADHI (dativní a benefaktivní tvary)

- SHRUTÍ: Minimální inkluziv se v několika ohledech morfologicky shoduje s augmentovanými zájmeny a liší se od ostatních minimálních zájmen: nemá tzv. dlouhý akuzativní tvar; má dativní sufix *-ṇu* nebo vykazuje benefaktivní *take-over* (a nikoli sufix *-na*); má transparentní akuzativní sufix *-ṇa* (a nikoli nepravidelný akuzativní tvar); má transparentní sufix nepřímého kmene *-ṇa-* (a nikoli nepravidelný nepřímý kmen); má invariantní podobu nepřímého kmene (a nikoli dvě podoby závislé na následujícím pádovém sufixu). Pokud minimální inkluziv sdílí nějakou morfologickou vlastnost s ostatními minimálními zájmeny (např. existenci tzv. dlouhého nominativního tvaru nebo značení benefaktivu, genitivu a ablativu), pak ji sdílí i s augmentovanými zájmeny. Jinými slovy: minimální inkluziv se ve všech ohledech morfologicky chová jako zájmena augmentovaná.¹⁶
- MOTIVACE: Rozdíl mezi minimálním inkluzivem a augmentovanými zájmeny na jedné straně a ostatními minimálními zájmeny na straně druhé je ze sémantického hlediska roz-

¹⁵ Ostatní pádové tvary (genitiv, benefaktiv a ablativ) jsou v dialektu ATAMPAYA značeny invariantními pádovými sufixy.

¹⁶ Crowleyho (1983: 356) tvrzení, že “the only possible argument against applying [relative] analysis to Uradhi is that the [minimal inclusive] patterns morphologically with the ‘plural’ rather than the ‘singular’ forms in its choice of [dative] suffix” je tedy nesprávné.

díl mezi zájmeny ne-singulárovými a singulárovými, tj. rozdíl v absolutním čísle, nepřevoditelný na číslo relativní.

- ZÁVĚR: Zatímco struktura pronominálního paradigmatu (kódování) jazyka URADHI je ekonomicky analyzovatelná pouze v termínech RELATIVNÍHO čísla, morfologie jeho pronominálních forem (značení) je ekonomicky analyzovatelná pouze v termínech ABSOLUTNÍHO čísla.
- EXPLANACE: Pronominální paradigma (pamského) prajazyka bylo ekonomicky analyzovatelné pouze v termínech absolutního čísla. Zatímco singulárové minimální tvary v jazyce URADHI jsou reflexy singulárových tvarů v prajazyce (exkluziv mluvčího **ɲayu > ayu*, exkluziv adresáta **juntu > antu* a ne-osoba **julu > ulu*), ne-singulárový minimální inkluziv je reflexem tvaru duálového (**ɲali > ali*). Symbiózu relativního a absolutního čísla v jazyce URADHI lze tedy vysvětlit restrukturační (relativizační) pronominálního paradigmatu při zachování morfologických vlastností pronominálních tvarů.

§5. Závěry a perspektivy

- Relativní analýza pronominálního čísla představuje v případě některých pronominálních systémů adekvátnější alternativu k analýze absolutní (§1). Formulovali jsme podmínky, za kterých je relativní analýza pronominálních paradigmat možná a ekonomická (§2). Demonstrovali jsme, že je potřeba rozlišit kódování a značení čísla (§3) a že relativní kódování může být doprovázeno absolutním značením (§4).
- Mj. následující otázky vyžadují další výzkum: Existují pronominální systémy, kde je číslo kódováno absolutně, ale značeno relativně? Jak v diachronii dochází ke změně kódování pronominálního čísla z absolutního na relativní a naopak? Jaké jsou diachronní procesy, které vedou k synchronní symbióze relativního a absolutního čísla v rámci jednoho pronominálního systému?

Bibliografie

- Bloomfield, Leonard. 1942. Outline of Ilocano syntax. *Language* 18, 193–200.
- Boas, Franz & Swanton, John R. 1911. Siouan, Dakota (Teton and Santee dialects) with remarks on the Ponca and Winnebago. In: Boas, Franz (ed.) *Handbook of American Indian Languages*, Part 1 (= Smithsonian Institution Bureau of American Ethnology Bulletin, 40.) Washington: U. S. Government Printing Office. 875–965.
- Böhm, Gerhard. 1984. *Grammatik der Kunama-Sprache*. (= Beiträge zur Afrikanistik, 22.) Wien: Institut für Afrikanistik und Ägyptologie der Universität Wien.
- Borgman, Donald M. 1990. Sanuma. In: Derbyshire, Desmond C. & Pullum, Geoffrey K. (eds.) *Handbook of Amazonian Languages*, Vol. 2. Berlin: Mouton de Gruyter. 15–248.
- Burrow, Thomas & Bhattacharya, Sudhibhushan. 1970. *The Pengo language: grammar, texts, and vocabulary*. Oxford: Clarendon Press.
- Corbett, Greville G. 2000. *Number*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Crowley, Terry. 1983. Uradhi. In: Dixon, R. M. W & Blake, Barry J. (eds.) *Handbook of Australian languages*, Volume 3, 306–428. Canberra: The Australian National University Press.
- Cysouw, Michael. 2003. *The paradigmatic structure of person making*. Oxford: Oxford University Press.
- Fortune, Reo F. 1942. *Arapesh*. (= Publications of the American Ethnological Society, 19.) New York: J. J. Augustin.
- Greenberg, Joseph H. 1988. The first person inclusive dual as an ambiguous category. *Studies in Language* 12, 1–18.
- Greenberg, Joseph H. 1989. On metalanguage for pronominal systems: a reply to McGregor. *Studies in Language* 13, 452–458.
- McGregor, William B. 1989. Greenberg on first person inclusive dual: evidence from some Australian languages. *Studies in Language* 13, 437–451.
- McKay, Graham R. 1978. Pronominal person and number categories in Rembarnga and Djebbbana. *Oceanic Linguistics* 17, 27–37.
- Merlan, Francesca C. 1982. *Mangarayi*. (= Lingua Descriptive Studies, Vol. 4). Amsterdam: North Holland.
- Schadeberg, Thilo C. 1981. *A survey of Kordofanian*, Vol. I: *The Heiban group*. (Sprache und Geschichte in Afrika, Beiheft 1.) Hamburg: Helmut Buske.
- Thomas, David. 1955. Three analyses of the Ilocano pronoun system. *Word* 11, Vol. 2, 204–208.